

บทบาทของสมาคมห้องสมุดต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

บทบาทและกิจกรรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นห้องสมุดประเภทหนึ่งที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาตลอดมาเริ่มตั้งแต่สมาคมฯได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2497 จนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งนับว่าสมาคมฯเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนให้กิจการห้องสมุดโรงเรียนเจริญก้าวหน้าไป ดังที่จะได้สรุปบทบาทของสมาคมฯตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไว้ดังนี้

1. การจัดการอบรมครูบรรณารักษ์หรือผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน

1.1 การอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน การอบรมนี้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2499 ซึ่งจัดว่าเป็นก้าวแรกของการพัฒนาบุคลากรห้องสมุดโรงเรียน ได้มีการจัดหลักสูตรการอบรมนี้โดยแบ่งวิชาเป็น 3 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ได้แก่ การเลือกหนังสือ การเตรียมหนังสือให้ยืมและการให้บริการแก่เด็กเรียนและครูในโรงเรียน

หมวดที่ 2 ได้แก่ การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ

หมวดที่ 3 ได้แก่ การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน (การซ่อมหนังสือและการจัดนิทรรศการหนังสือ)

จำนวนผู้เข้ารับการอบรมจำกัดไว้หมวดละ 30 คน โดยรับสมัครโรงเรียนละไม่เกิน 3 คน ผู้เข้ารับการอบรมจะเลือกเรียนเพียงหมวดใดหมวดหนึ่งได้ ปีละ 1 หมวด ซึ่งจะต้องใช้เวลา 3 ปี จึงจะครบหลักสูตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานห้องสมุดของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมมือกับสมาคมฯ ปรับปรุงหลักสูตรการอบรมใหม่ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และจัดการอบรมเป็นเวลา 40-45 วัน ในช่วงเดือนเมษายน- พฤษภาคม และเรียนจบในคราวเดียว วิชาที่อบรมเพิ่มขึ้นจาก 3 หมวดเป็น 6 หมวด คือ

1. การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน

2. การดำเนินงานห้องสมุด

3. การเลือกหนังสือ
4. การจัดหมู่และทำบัตรรายการ
5. การบริการตอบคำถาม
6. การสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีใช้ห้องสมุด

การจัดการอบรมประเภทนี้ดำเนินติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

1.2 การอบรมบรรณารักษศาสตร์ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2506 จนถึงปี พ.ศ. 2508 กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้สมาคมฯ ร่วมกับกรมฝึกหัดครูและคุรุสภาจัดการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ขึ้น เพื่อเลื่อนวิทยฐานะของครูบรรณารักษ์โดยได้รับเงินอุดหนุนจากมูลนิธิเอเซีย ส่วนหลักสูตรการอบรมนั้นใช้หลักสูตรเกี่ยวกับการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน การอบรมที่จัดขึ้นทั้ง 3 ปีนี้มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 230 คน

1.3 การอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประกาศนียบัตรมัธยม จัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2507-2513 ได้รับความสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโครงการร่วมกันระหว่างคุรุสภา, กองส่งเสริมวิชาการ, กรมการฝึกหัดครู และสมาคมฯ หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมเป็นหลักสูตรว่าด้วยการสอนวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 6 หมวดวิชา คือ

1. การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
2. การจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ
3. หนังสืออ้างอิงและบริการตอบคำถาม
4. การเลือกหนังสือและจัดซื้อวัสดุห้องสมุด
5. การแนะวิธีการใช้หนังสือและห้องสมุด
6. ห้องสมุดภาคปฏิบัติ

ระยะเวลาในการอบรมเป็นเวลา 45 วัน หรือ 360 ชั่วโมง หลักสูตรนี้ใช้มาจนถึงปี พ.ศ. 2510 ต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 ถึง พ.ศ. 2513 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประกาศนียบัตรมัธยมใหม่ จัดให้มี 6 หมวดวิชาเช่นเดียวกับการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ตลอดระยะเวลา 7 ปีที่สมาคมฯ ร่วมจัดการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ประกาศนียบัตรมัธยมนี้มีผู้เข้ารับการอบรม

ทั้งสิ้น 2,276 คน ต่อมาการอบรมประเภทนี้ กองส่งเสริมวิชาการ กรมการฝึกหัดครู และคุรุสภาได้รับไปจัดดำเนินการเอง

สมาคมได้ดำเนินการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในนามของสมาคมต่อมา โดยใช้หลักสูตรการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน โดยจัดการอบรมทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค ในส่วนภูมิภาคมีดังนี้ คือ

- พ.ศ. 2503 เปิดอบรมที่จังหวัด ราชบุรี อุตรธานี และยะลา
- พ.ศ. 2504 เปิดอบรมที่จังหวัด ลำปาง นครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2505 เปิดอบรมที่จังหวัด ขอนแก่น ยะลา และอุบลราชธานี
- พ.ศ. 2508 เปิดอบรมที่จังหวัด นครศรีธรรมราช
- พ.ศ. 2522 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่
- พ.ศ. 2523 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่
- พ.ศ. 2524 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่และปัตตานี
- พ.ศ. 2525 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่และปัตตานี
- พ.ศ. 2526 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่และปัตตานี
- พ.ศ. 2527 เปิดอบรมที่จังหวัด เชียงใหม่ ปัตตานี และขอนแก่น

การอบรมที่จัดขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค มีผู้มาสมัครเข้ารับการอบรมเกินกว่าจำนวนที่สมาคมกำหนดไว้ทุกปี ผู้ที่จะได้รับวุฒิบัตรจากการอบรมของสมาคมจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 80% ของเวลาเรียนทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้าสอบ และผู้ที่เข้าสอบจะต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่า 50%¹

2. การส่งเสริมให้มีการสอนวิชาห้องสมุดในหลักสูตรของโรงเรียนฝึกหัดครู โดย

2.1 ร่วมเสนอแนะให้มีการสอนวิชาห้องสมุดในโรงเรียนฝึกหัดครู เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นครูได้เข้าใจหลักวิชาเบื้องต้นของห้องสมุดและสอนนักเรียนให้ใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ และในระยะต่อมากระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วย

¹นิลวรรณ อินทะเคหะ, "ประวัติสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ,"

2.2 เสนอแนะให้บรรณาธิการวารสารศาสตร์เข้าอยู่ในหลักสูตรวิชาชุดครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) และเคยได้รับมอบหมายจากกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดอบรมวิชาครูชุดนี้ให้แก่ครูทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2507-2513 ต่อจากนั้นกรมการฝึกหัดครูรับไปดำเนินการร่วมกับคุรุสภา

3. การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ

3.1 การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการประจำปี ในแต่ละปีสมาคมฯ กำหนดให้มีการประชุมใหญ่ขึ้น 1 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 5 วัน เพื่อให้บรรณาธิการทั่วประเทศ ได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเพื่อแก้ปัญหาข้อข้องใจในทางวิชาชีพ ในการประชุมแต่ละครั้งสมาคมฯ ได้กำหนดหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับสภาวะ-การณ์ปัจจุบัน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากวงการต่าง ๆ มาอภิปรายในหัวข้อที่สมาคมฯ กำหนดขึ้น การจัดประชุมสัมมนาประจำปีนี้เริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2503 และยังคงดำเนินการติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

3.2 การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เป็นครั้งคราวตามความต้องการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตามความเหมาะสม¹

4. การจัดหาบรรณาธิการอาสาสมัครไปช่วยการจัดห้องสมุด ตลอดจนหน่วยงานด้านเทคนิคแกห้องสมุดต่าง ๆ ที่ติดต่อขอความช่วยเหลือมา

5. การร่วมจัดทำแผนผังและการจัดครุภัณฑ์ในห้องสมุดโรงเรียนทั้งในส่วนราชการและเอกชน ทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค

6. การจัดหาและจัดทำอุปกรณ์และครุภัณฑ์ให้แก่ห้องสมุดต่าง ๆ และนำรายได้มาเป็นทุนหมุนเวียน

7. การจัดพิมพ์หนังสือและเอกสารวิชาการทางบรรณาธิการศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาบรรณาธิการศาสตร์และเป็นคู่มือปฏิบัติงานในห้องสมุด ตลอดจนพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของห้องสมุดซึ่งส่งผลต่อกิจการห้องสมุดโรงเรียนเช่นกัน คือ

7.1 การจัดพิมพ์เอกสารทางบรรณาธิการศาสตร์เกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน เช่น เรื่อง ห้องสมุดโรงเรียน โดย แม้นมาส ชวลิต เป็นต้น

¹จรี อุกุภรัตน์, "สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยกับการส่งเสริมวิชาชีพบรรณาธิการ," ใน สมาคมห้องสมุดฯ 25, วิสิทธิ์ จินตวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2525), หน้า 29-32

7.2 การจัดทำวารสารห้องสมุด เป็นวารสารราย 2 เดือน เริ่มจัดทำในปี พ.ศ. 2500 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ ส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษาและวัฒนธรรม วารสารห้องสมุดจะรวบรวมบทความที่เผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งบรรณารักษ์จะนำไปเป็นคู่มือในการดำเนินงานห้องสมุดได้ และการจัดทำวารสารห้องสมุดยังคงมีอยู่จนถึงทุกวันนี้

7.3 การจัดทำวารสารห้องสมุด เพื่อแจ้งข่าวคราวที่ทันสมัยแก่สมาชิกสมาคมฯ เริ่มจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2498 แต่ต้องเลิกไปเพราะประสบปัญหาค่านงบประมาณ

7.4 การจัดพิมพ์หนังสือชื่อ บรรณพิภพ โดยรวบรวมรายชื่อหนังสือที่ออกใหม่ในรอบเดือนมาจัดทำบรรณนิทัศน์ ให้เลขหมู่และหัวเรื่องเพื่อเป็นคู่มือบรรณารักษ์ในการพิจารณาเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด และช่วยแก้ปัญหาการดำเนินงานให้แก่บรรณารักษ์ คือ ช่วยลดภาระงานงานเทคนิคเพราะสามารถทำบัตรรายการจากเลขหมู่และหัวเรื่องที่ได้ไว้ได้ แก่โครงการนี้ประสบกับอุปสรรคหลายประการ จึงทำให้โครงการนี้ล้มเลิกไป

7.5 การจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กในราคาถูก เริ่มจัดทำในปี พ.ศ. 2502 และดำเนินการติดต่อกันมาอีกประมาณ 3-4 ปี ก็ชะลอการผลิตลงเพราะต้องใช้งบประมาณมากและสำนักพิมพ์ต่าง ๆ มีการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กแพร่หลายมากยิ่งขึ้น¹

8. การวางมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สมาคมฯ ได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนขึ้นโดยยึดถือแนวทางจากมาตรฐานห้องสมุดสากล และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพและสภาวะการณ์ของประเทศไทย ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2511 ✓

9. การทำโครงการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน คณะกรรมการบริหารของสมาคมฯ ได้มอบให้แผนกห้องสมุดโรงเรียนตั้งอนุกรรมการร่างมาตรฐานฉบับใหม่ขึ้น เพื่อนำเสนอให้แก่สมาคมฯ ฉบับเดิมคือ ฉบับปี พ.ศ. 2511 เพราะปัจจุบันนี้ห้องสมุดโรงเรียนเจริญขึ้นมาก และมาตรฐานฉบับเดิมนั้นล้าสมัยเกินไป

10. การจัดหาเอกสารและหนังสือส่งไปช่วยเหลือห้องสมุดต่าง ๆ รวมทั้งห้องสมุดโรงเรียนด้วย

¹ ฎรายชื่อหนังสือที่สมาคมฯ จัดพิมพ์ในภาคผนวก จ.

11. การจัดการประกวดบรรณารักษ์และห้องสมุดดีเด่นประจำปี เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดและปรับปรุงห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน สมาคมฯ จึงได้จัดการประกวดบรรณารักษ์และห้องสมุดดีเด่นขึ้นทั้งห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดเฉพาะ เริ่มจัดการประกวดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 และดำเนินมาจนถึงปัจจุบันนี้

12. การจัดตั้งชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน สมาคมฯ ต้องการให้มีการจัดตั้งชมรมห้องสมุดทุกประเภทขึ้นทั่วประเทศ เพราะสมาคมฯ เห็นว่า สมาคมฯ มีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว ทำให้การดำเนินงานหรือความร่วมมือกันเกี่ยวกับการทำงาน หรือการเผยแพร่วิชาการบรรณารักษศาสตร์นั้นทำได้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร จึงได้มีการจัดตั้งแผนกชมรมห้องสมุดขึ้นเป็นแผนกหนึ่งของสมาคมฯ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งชมรมห้องสมุดทั่วประเทศ กรรมการของแผนกชมรมห้องสมุดจะออกไปพบกับบรรณารักษ์ทั่วประเทศเพื่อขอความร่วมมือและให้คำแนะนำในการจัดตั้งชมรม ถ้าบรรณารักษ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม 30 คนขึ้นไปรวมกลุ่มกันได้ ก็สามารถจัดตั้งเป็นชมรมในสังกัดของสมาคมฯ ได้ และสมาคมฯ จะช่วยเหลือโดยให้ค่าใช้จ่ายในวงเงิน 1,000 บาท¹ สำหรับการจัดตั้งชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนนั้นคณะกรรมการแผนกชมรมห้องสมุดมีความคิดที่จะก่อตั้งและออกไปขอความร่วมมือจากครูบรรณารักษ์ในส่วนภูมิภาคนานแล้ว แต่ดำเนินการไปได้ไม่นานก็หยุดชะงักลง และมาเริ่มดำเนินการรวมกลุ่มครูบรรณารักษ์ใหม่อีกครั้งหนึ่งจนสามารถจัดตั้งเป็นชมรมขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ครูบรรณารักษ์มีการประชุมกันหลายครั้ง และร่างกฎข้อบังคับของชมรมเสนอให้สมาคมฯ เมื่อปี พ.ศ. 2525²

13. การจัดทำโครงการส่งเสริมและปรับปรุงห้องสมุด ซึ่งมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจการห้องสมุดโรงเรียนโดยตรง คือ

¹นิลวรรณ อินทะเคหะ, "ประวัติสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,"

หน้า 19-20

²"ข้อบังคับของชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2525" (ม.ป.ท., ม.ป.ป.) (ชั๊กสำเนา), หน้า 1

13.1 โครงการร่วมในการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน (School Library Associated Project) เริ่มจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2508 เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในส่วนกลางให้ได้มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน และมีเกณฑ์คัดเลือกโรงเรียนที่จะปรับปรุงคือ

- 1) เป็นโรงเรียนที่มีห้องสมุดแล้ว
  - 2) มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิปริญญาและทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์อย่างเต็มตัว
  - 3) โรงเรียนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้านการเงิน
  - 4) มีเงินอุดหนุนในการดำเนินงานต่อเนื่องจากแนวที่ปรับปรุงไว้
- โรงเรียนที่ได้รับการปรับปรุงตามโครงการนี้คือ

พ.ศ. 2509 โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ได้รับเงินช่วยเหลือ
50,000 บาท

พ.ศ. 2510 โรงเรียนศิรณะเกษ ได้รับเงินช่วยเหลือ
60,000 บาท

พ.ศ. 2511 โรงเรียนโคกตูม ลพบุรี ได้รับเงินช่วยเหลือ
70,000 บาท

พ.ศ. 2513-2515 โรงเรียนประดุมบางแค ได้รับเงินช่วยเหลือ
30,000 บาท

พ.ศ. 2518 โรงเรียนชุมชนบ้านคาศรี (ประดุมศึกษา) ได้รับเงิน
ช่วยเหลือ 15,000 บาท¹

13.2 โครงการอบรมนักเรียนช่วยงานห้องสมุด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้
นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด
เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับบรรณารักษ์และในการให้บริการแก่
ครูอาจารย์ ตลอดจนเพื่อนนักเรียน และเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจความสนใจของ

¹นิลวรรณ อินทะเคหะ, "ประวัติสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ,"

ตนเองในงานด้านห้องสมุด เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไปในอนาคต โครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาบุคลากรขาดแคลนในห้องสมุดได้เป็นอย่างดี การอบรมครั้งแรกจัดขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2517 และครั้งที่ 2 จัดขึ้นที่จังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2518 การอบรมนี้ได้รับผลดีคือ ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมแล้วกลับไปช่วยงานห้องสมุดโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

14. การจัดทำโครงการส่งเสริมการอ่าน ซึ่งโครงการเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมกิจการห้องสมุดด้วยกัน คือ

14.1 โครงการจัดนิทรรศการหนังสือเด็กและผู้เยาว์ ในระยะแรกได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากองค์การยูเนสโก และต่อมาได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิเอเชีย สมาคมฯ จึงสามารถจัดนิทรรศการได้ทั่วถึงทั้ง 71 จังหวัด โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงและสนับสนุนให้เด็กรู้จักและสนใจหนังสือมากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านและรู้จักใช้หนังสือให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ในการจัดนิทรรศการนี้มีการจัดทำรายชื่อหนังสือและบรรณนิทัศน์ส่งแจกให้ครู นักเรียน และผู้เข้าชม ดังนั้นจึงเป็นการช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้ทราบเรื่องของหนังสือด้วย ขั้นตอนของการจัดนิทรรศการมีดังนี้ คือ

- 1) จัดซื้อหนังสือเด็กที่มีประโยชน์และคุณค่า
- 2) จัดแบ่งหนังสือดังกล่าวออกเป็น 5 ชุด ชุดหนึ่ง ๆ จะหมุนเวียน

ไป 5 จังหวัด

- 3) ติดต่อขอความร่วมมือกับศึกษาธิการจังหวัด

4) จัดกิจกรรมเพื่อจัดกิจกรรมประกอบนิทรรศการไปกับหนังสือด้วย กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การอภิปราย การเล่าเรื่องหนังสือ การเล่านิทาน การแนะนำหนังสือ และการทายปัญหาจากหนังสือ

14.2 โครงการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุด สมาคมฯ ได้เริ่มงานสัปดาห์ห้องสมุดโดยจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดสัปดาห์ระหว่างวันที่ 1-7 สิงหาคม พ.ศ. 2519 ที่ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี และในปีต่อมาได้จัดที่หอสมุดแห่งชาติ นอกจากสมาคมฯจะเป็นผู้จัดเองแล้ว ยังชักชวนให้ห้องสมุดทุกประเภททั่วประเทศจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดโดยส่งแนวทางการจัดกิจกรรมในงานนี้ไปพร้อมกันด้วย การจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อชักชวนประชาชนให้สนใจในการอ่านหนังสือและการใช้ห้องสมุด
2. เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในกิจการของสมาคมฯ
3. เพื่อให้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานห้องสมุดได้พิจารณาปรับปรุงห้องสมุดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตามโครงการนี้สมาคมฯได้แนะนำให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นคือการจัดนิทรรศการหนังสือ การสนทนาเรื่องหนังสือ การอภิปราย การทายปัญหาจากหนังสือ การเล่านิทาน การเล่นหุ่นกระบอก การเล่นหุ่นมือ การเล่นเกม คนตรี การจัดรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแพร่บทความเกี่ยวกับห้องสมุด การรับบริจาคหนังสือและอุปกรณ์ห้องสมุด การเสนอให้ซื้อหนังสือเป็นของขวัญในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

หลังจากจัดงานนี้มาได้ 2 ปี สมาคมฯก็ไม่ได้เป็นผู้จัดเองอีก แต่ได้ทำหนังสือชักชวนให้ห้องสมุดทุกประเภทจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดในระยะเวลาดังกล่าวนี้เป็นประจำทุกปี และห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ได้จัดงานนี้เป็นประจำทุกปีเช่นกัน

14.3 โครงการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ได้เริ่มจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นปีที่องค์การยูเนสโกประกาศให้เป็นปีหนังสือสากล สมาคมฯจึงสนองนโยบายนี้โดยการชักชวนให้ทุกจังหวัดจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้นพร้อมกันโดยสมาคมฯได้ขอความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดและศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด และสมาคมฯได้มอบเงินซึ่งสมาคมฯได้รับจากองค์การยูเนสโกมาจำนวนหนึ่งให้แก่ทุกจังหวัด และขอความร่วมมือให้แต่ละจังหวัดจัดหาเงินสมทบด้วย พร้อมทั้งได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดงานไปให้ด้วย ในปี พ.ศ. 2515 นี้ โครงการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติสำเร็จไปได้ด้วยดี แต่เนื่องจากการจัดงานแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ในปีต่อมาสมาคมฯจึงได้เสนอแนะให้กระทรวงศึกษาธิการรับโครงการนี้เข้าเป็นของศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติโดยสมาคมฯรับเป็นผู้ช่วยดำเนินการ และการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาตินี้ได้มีต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ และภายหลังสมาคมผู้จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

14.4 โครงการป้องกันการลืมหนังสือและปลุกฝังนิสัยรักการอ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรัฐบาลในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน ส่งเสริมห้องสมุด

ประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมการสร้างความเป็นธรรมในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย ไทย โครงการนี้ส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในจังหวัดภาคใต้

14.5 โครงการส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอ่านของเยาวชนและประชาชนทั่วไป เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและสร้างเสริมชีวิตและสังคม การดำเนินงานตามโครงการนี้จัดในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

15. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของสมาคมฯ และกิจกรรมต่าง ๆ ของวงการห้องสมุดโดยการออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ วิทยุศึกษา วิทยุ 1 ป.ณ. และสถานีวิทยุเกือบทุกจังหวัด นอกจากนี้ยังเผยแพร่ทางสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ การเผยแพร่ที่จัดทำนี้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมและงานวิชาการ เช่น การส่งเสริมการอ่านและการแนะนำหนังสือ

การประชาสัมพันธ์ที่ยังคงจัดทำอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้คือ

15.1 การออกรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ 2 รายการ คือ บทความประจำเดือน (เดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที) และรายการแนะนำหนังสือ ประจำวันเสาร์ของทุกเดือนรวมในรายการ "พ่อบ้านแม่เรือน" เป็นเวลา 10 นาที

15.2 การออกรายการทางสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ภาคปกติ ทุกวันอาทิตย์ ต้นเดือน เวลา 10.30-11.00 น.

15.3 การจัดทำ "ข่าวสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย"² จัดทำขึ้นระหว่างการประชุมสามัญประจำปี 2525 ในวันที่ 12-16 ธันวาคม 2525

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹นิลวรรณ อินทะเทศะ, "ประวัติสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ," หน้า 25-26

²"นโยบายและแผนงานของคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 2526-2527" [ม.ป.ท., ม.ป.ป.] (อัครสำเนา), หน้า 1

บทบาทและกิจกรรมของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Librarians)

สมาคมห้องสมุดอเมริกันเป็นสมาคมทางวิชาชีพของประเทศที่มีการพัฒนาไปไกลกว่าประเทศอื่น ๆ และเป็นแบบอย่างของประเทศที่กำลังพัฒนา สมาคมห้องสมุดอเมริกันเห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนจึงได้จัดตั้งสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาพัฒนาการและบทบาทของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและรวบรวมไว้ในงานวิจัยนี้

ความเป็นมาของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันแยกออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการห้องสมุดโรงเรียน กล่าวคือ กลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมและมัธยมแห่งสมาคมห้องสมุดอเมริกัน มีการประชุมโต๊ะกลม (ALA Roundtable of Normal and High School Librarians) ขึ้น และเสนอคำร้องต่อสภาสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association Council) เพื่อขอตั้งแผนกห้องสมุดโรงเรียนโดยให้เหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรกกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดมีแนวโน้มจะขยายตัวและมีพัฒนาการไปอย่างรวดเร็วในอนาคตอันใกล้ และประการที่ 2 คือ งานและปัญหาของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนแตกต่างไปจากการทำงานในห้องสมุดอื่น ๆ จึงควรมีแผนกห้องสมุดโรงเรียนขึ้นโดยเฉพาะ คำร้องนี้ได้รับการพิจารณาในที่ประชุมกลางฤดูหนาว (Midwinter Conference) ในปี ค.ศ. 1914 ที่ประชุมได้แต่งตั้งคณะกรรมการจากสมาชิกสภาสมาคมห้องสมุดอเมริกันจำนวน 3 คน ให้เป็นผู้พิจารณาคำร้องนี้ และอนุมัติให้มีการก่อตั้งขึ้น ดังนั้นในการประชุมประจำปีของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ค.ศ. 1915 จึงมีการเลือกประธานแผนกห้องสมุดโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก และผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งคือ แมรี ฮอลล์ (Mary E. Hall)¹ ซึ่งเป็นบรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมสตรี (Girl's High School) ที่บรูคลิน (Brooklyn) และเป็นผู้นำที่เด่นของวงการห้องสมุด

---

¹Patricia Pond, "Development of a Professional School Library Association : American Association of School Librarians" School Media Quarterly 5 (Fall 1976) : 12

โรงเรียน

ความเป็นมาของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันในประเด็นที่ 2 เป็นเหตุการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน คือ สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้ตั้งคณะกรรมการร่วมประสานงานกับสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (Committee on Cooperation with the National Education Association) ในปี ค.ศ. 1896 คณะกรรมการชุดนี้ได้รวมตัวกับแผนกห้องสมุดโรงเรียน (School Libraries Section) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1935 และได้เปลี่ยนชื่อจากคณะกรรมการร่วมประสานงานกับสมาคมการศึกษาแห่งชาติเป็นคณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียน (School Libraries Committee) คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน 2 อย่าง คือ สำนวจสภาพที่แท้จริงของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา และดำเนินการให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงสภาพที่แท้จริงของห้องสมุดเหล่านั้น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้มีสภาพดีขึ้น การดำเนินงานตามหน้าที่ประการแรกนั้นได้มีการสำวจสภาพของห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ในภาคใต้ ภาคตะวันตก ภาคตะวันตกกลาง และภาคตะวันออก ส่วนประการที่ 2 นั้น คณะกรรมการจัดทำโดยรายงานต่อที่ประชุมในการประชุมของแผนกมัธยมศึกษาของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (Secondary Department of the National Education Association) ซึ่งมีผู้บริหารโรงเรียน ครู บรรณารักษ์ และผู้บริหารระดับรัฐเข้าร่วมประชุมด้วย และต่อมาได้มีการเผยแพร่รายงานการประชุมใน National Education Association Proceeding ของปี ค.ศ. 1916

หลังจากมีการรายงานผลการสำวจสภาพห้องสมุดโรงเรียนแล้วสมาชิกของแผนกห้องสมุดโรงเรียนได้ลงคะแนนเสียงให้คณะกรรมการห้องสมุดชุดนี้ดำเนินงานต่อไปเพื่อสร้างโครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขึ้น ต่อมาคณะกรรมการชุดนี้จัดเตรียมร่างมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนขึ้นเป็นฉบับแรกโดยมีคณะกรรมการจัดทำคือ ชาร์ล ซี เซอร์-เทน¹ (Charles C. Certain) มาตรฐานฉบับนี้คือ มาตรฐานวัสดุอุปกรณ์และการจัดห้องสมุดสำหรับห้องสมุดโรงเรียนมัธยมที่มีขนาดแตกต่างกัน (Standard Library

¹Davies, "School Libraries," Encyclopedia of Library and Information Science, p. 362

Organization and Equipment for Secondary Schools of Different Sizes) สมาคมการศึกษาแห่งชาติ สมาคมห้องสมุดอเมริกันยอมรับมาตรฐานฉบับนี้ และเผยแพร่ออกไปในปี พ.ศ. 1920 ผลงานชิ้นนี้เป็นจุดหักมุมของประวัติศาสตร์พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นสัญลักษณ์ของการหมด "ยุคมืด" ทางการศึกษา มาตรฐานดังกล่าวนี้เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับการจัดห้องสมุดและโครงการเรียนการสอนในแต่ละท้องถิ่นของแต่ละรัฐ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สถานที่ตั้งของห้องสมุดและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม
2. บรรณารักษ์ที่ได้รับการฝึกฝนทางวิชาชีพ
3. บริการที่มีระบบโดยมีพื้นฐานของการเลือกและดูแลรักษาหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ดี และมีการวิเคราะห์หมวดหมู่และจัดทำบัตรรายการสิ่งพิมพ์เหล่านี้
4. การสอนการใช้หนังสือและห้องสมุด
5. งบประมาณประจำปีที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับเงินเดือนของบุคลากร การดูแลรักษา และการจัดหา
6. การมีบรรณารักษ์ที่มีการศึกษามหาบัณฑิตเป็นที่ปรึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ ในรัฐนั้น ๆ¹

มาตรฐานฉบับนี้ส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของวัสดุซึ่งหมายรวมถึงสิ่งตีพิมพ์และสิ่งไม่ตีพิมพ์ หรือสื่อการเรียนการสอนทั้งหมดในโรงเรียน และยังกำหนดความรู้เบื้องต้นของบรรณารักษ์ ตลอดจนบทบาทของบรรณารักษ์ต่อโครงการการเรียนการสอนของโรงเรียน

ต่อมาสมาคมห้องสมุดอเมริกันมีบทบาทสำคัญที่ส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียนอีกคือ แผนกครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (Department of Elementary School Principals) จัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและได้รวบรวม "รายงานของคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา" (Report of the Joint Committee on Elementary

¹Ibid., p. 363

School Library Standards)¹ พิมพ์ลงในหนังสือรายปี Year Book ในปี ค.ศ. 1925 มาตรฐานฉบับนี้ส่งเสริมให้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นหน่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียน และกำหนดลักษณะงานของบรรณารักษ์ให้เป็นอิสระจากงานธุรการเพื่อทำหน้าที่ให้บริการแก่นักเรียนและครูได้เต็มที่ และยังเป็นแนวทางในการจัดหาและใช้วัสดุห้องสมุดเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจด้วย

ในปี ค.ศ. 1931 แฮเรียต วูด (Harriet Wood) ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการการศึกษาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการห้องสมุดโรงเรียน (School Libraries Committee) ได้เป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจในกิจการห้องสมุดโรงเรียน นอกจากนั้นในระหว่างปี ค.ศ. 1927 - ค.ศ. 1932 คณะกรรมการชุดนี้จัดทำหนังสือ School Library Yearbooks ซึ่งเป็นบันทึกที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของห้องสมุดโรงเรียนในระยะนี้²

ในส่วนที่ได้กล่าวมานี้แสดงให้เห็นถึงความสนใจของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อกิจการห้องสมุดโรงเรียน และกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้พยายามปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของห้องสมุดโรงเรียน โดยที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันให้ความสนับสนุนเรื่อยมา

ในปี ค.ศ. 1920 มีเหตุการณ์ที่ทำให้สถานภาพของแผนกห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งได้รับการอนุมัติจากสมาคมห้องสมุดอเมริกันให้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1915 ได้เปลี่ยนแปลงไปคือ มีการปรับปรุงโครงสร้างของสมาคมห้องสมุดอเมริกันโดยแต่งตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่งให้ดำเนินการทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างนี้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการเรื่องนี้ขึ้นอีกชุดหนึ่ง ผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดนี้ทำให้คณะกรรมการของสมาคมห้องสมุดอเมริกันหลายชุดเปลี่ยนสถานภาพเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานใหญ่ ๆ ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และเริ่มมีความเป็นอิสระในตัวเองมากขึ้น แต่แผนกห้องสมุดโรงเรียนก็ยัง

¹Ibid., pp. 364-365

²Pond, "Development of a Professional School Library Association....," p. 15

มีสถานภาพคงเดิมอยู่ จนกระทั่งถึงระยะปี ค.ศ. 1938 - ค.ศ. 1939 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงโครงสร้างสมาคมห้องสมุดอเมริกันขึ้นอีกชุดหนึ่ง เป็นชุดที่ 3 คณะกรรมการชุดนี้เสนอให้ปรับปรุงโครงสร้างอีกครั้งหนึ่ง โดยให้หน่วยงานสมาชิกต่าง ๆ มีอำนาจและอิสระในการดำเนินงานมากขึ้นกว่าในอดีต และมีการสนับสนุนด้านการเงินให้แก่หน่วยงานสาขา ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุดนี้ไม่ได้รับการยอมรับทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามมีการยอมรับข้อเสนอแนะที่ให้เปลี่ยนฐานะของหน่วยงานสาขาที่มีสถานภาพเป็นแผนก (section) ให้กลายเป็นฝ่าย (division) และประมาณปี ค.ศ. 1941 หน่วยงานสาขาที่มีสถานภาพเป็นแผนกก็เปลี่ยนไปเป็นฝ่ายหรือส่วนย่อยในฝ่าย สำหรับแผนกห้องสมุดโรงเรียนก็ได้ยื่นคำร้องขอมีสถานภาพเป็นฝ่าย แต่ไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามแผนกห้องสมุดโรงเรียนก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายห้องสมุดสำหรับเด็กและเยาวชน (Division of Libraries for Children and Young People)¹

ปี ค.ศ. 1944 แผนกห้องสมุดโรงเรียนใช้ชื่อใหม่ว่า สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Librarians) แต่ยังมีสถานภาพเป็นแผนกในฝ่ายห้องสมุดสำหรับเด็กและเยาวชน²

ในปี ค.ศ. 1945 สมาคมห้องสมุดอเมริกันจัดทำมาตรฐานห้องสมุดชื่อว่า มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสำหรับปัจจุบันและอนาคต (School Libraries for Today and Tomorrow) โดยพยายามยกระดับคุณภาพบริการของห้องสมุดโรงเรียนในค่านิยมให้มากที่สุดเท่าที่จะจัดเป็นโครงการของห้องสมุดโรงเรียน แต่มาตรฐานฉบับนี้มีผลต่อการพัฒนากิจการห้องสมุดโรงเรียนไม่มาก เพราะได้รับเงินสนับสนุนน้อย และผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากจัดโครงการของห้องสมุดโรงเรียนไว้ในลำดับหลังของการให้งบประมาณ ประกอบกับไม่มีการตื่นตัวด้านการศึกษาขึ้นมา

ในระหว่างปี ค.ศ. 1947 - ค.ศ. 1948 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง เป็นคณะกรรมการชุดที่ 4 ในคณะกรรมการชุดนี้มีประธานของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันและอดีตรองประธานของฝ่ายห้องสมุดสำหรับเด็กและเยาวชน คือ

¹Ibid., pp. 15-17

²Ibid.

รูธ เออส์เตด (Ruth Ersted) ฟรานเซส เฮน (Frances Henne) ซึ่งเป็นประธานของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน ที่ได้รับเลือกตั้งขึ้นมา และมาร์กาเรท วอลราเวน (Margaret Walraven) บรรณารักษ์ของวารสาร Top of the News ในขณะนั้น ซึ่งเป็นวารสารของฝ่ายห้องสมุดสำหรับเด็กและเยาวชนเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย และได้ร่วมกันพยายามหาช่องทางยกสถานะภาพของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันให้เป็นฝ่าย ซึ่งประสบความสำเร็จ โดยได้รับอนุมัติให้แยกเป็นฝ่ายในปี ค.ศ. 1950 และเป็นหน่วยงานที่มีอิสระในการดำเนินงานด้วยตนเอง¹

นับแต่มีการก่อตั้งแผนกห้องสมุดโรงเรียนขึ้นในปี ค.ศ. 1914 เป็นต้นมาจนกระทั่งแผนกห้องสมุดโรงเรียนได้กลายเป็นสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน ในปี ค.ศ. 1950 นั้น สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันมีพัฒนาการหลายอย่างที่ทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสมาคมทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ กล่าวคือ

1. มีการก่อตั้งสมาคมซึ่งรวบรวมสมาชิกในวิชาชีพเดียวกัน และ/หรือผู้ที่มีความประสงค์จะส่งเสริมวัตถุประสงค์ของกลุ่มผู้วิชาชีพนี้
2. มีการจัดทำวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายเพื่อการร่างกฎระเบียบข้อบังคับของสมาคม
3. มีการจัดระเบียบและปรับปรุงโครงสร้างของสมาคมเพื่อคงความเป็นผู้นำในวิชาชีพเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มสมาชิก²

สมาคมห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันปฏิบัติงานสำคัญ ๆ หลายอย่างที่เป็นการพัฒนาตนเอง เป็นการส่งเสริมกิจการห้องสมุด ส่งเสริมวิชาการบรรณารักษศาสตร์และผู้นประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ กล่าวคือ

1. การเป็นหน่วยงานที่มีอิสระทางด้านการจัดสรรงบประมาณและการบริหารงานในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสมาคมฯ

---

¹Pond, "Development of a Professional School Library Association...", pp. 17-18

²Ibid.

2. การแต่งตั้งเลขาธิการบริหารสมาคมฯ เพิ่มเวลา
3. การจัดทำวารสารเผยแพร่การดำเนินงานของสมาคมฯ
4. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพและมาตรฐานของบริการที่ให้กับผู้รับบริการในสาขาวิชาชีพนี้¹

ในระยะต่อมาสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันมีบทบาทที่สำคัญต่อกิจการห้องสมุดโรงเรียน คือ

ปี ค.ศ. 1957 วงการการศึกษาตื่นตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสหภาพโซเวียตส่งยานสปุตนิก (Sputnik) ขึ้นไปในอวกาศ และเป็นที่ยอมรับกันถึงความสำคัญของการศึกษา จึงเกิดพระราชบัญญัติควบคุมการศึกษาขึ้น (National Defense Education Act) ในปี ค.ศ. 1958 พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้รัฐและอำเภอต่าง ๆ ได้รับงบประมาณสำหรับซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และสำหรับการจัดโปรแกรมการแนะแนว นอกจากนี้ยังจัดสรรงบประมาณสำหรับการฝึกอบรมครู ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ด้วย

พระราชบัญญัติควบคุมการศึกษานี้มีผลให้เกิดคณะกรรมการประสานงานขึ้นชุดหนึ่งโดยสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย (Association of College and Research Libraries) และแผนกการสอนโสตทัศนูปกรณ์ของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (Department of Audio-Visual Instruction of the National Education Association) ร่วมกันตั้งขึ้น คณะกรรมการชุดนี้กำหนดหน้าที่ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและวิทยาลัยให้เป็นศูนย์วัสดุการเรียนการสอน และบรรณารักษ์มีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญวัสดุการเรียนการสอน ห้องสมุดโรงเรียนจะมีลักษณะเป็นศูนย์ทรัพยากรสิ่งพิมพ์และศูนย์สื่อการเรียนรู่มากขึ้น นโยบายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเสมือน "การประกาศอิสรภาพ"² สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเพราะทำให้บรรณารักษ์มีบทบาทโดยตรงกับกระบวนการเรียนการสอน

¹Ibid., p. 18

²Ruth A. Davies, "School Libraries," Encyclopedia of Library and Information Science, pp. 367-368

ของครูอย่างแท้จริง

ในปี ค.ศ. 1957 เช่นกัน คณะกรรมการมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน (School Library Standards Committee) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับการเลือกจากคณะกรรมการบริหารขององค์การทางวิชาชีพ 20 สถาบัน เริ่มจัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการบริหารและปฏิบัติงานห้องสมุดโรงเรียนสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครู และบรรณารักษ์ และจัดพิมพ์ออกใช้ในปี ค.ศ. 1960 มาตรฐานฉบับนี้เป็นเสมือน "พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา"¹ สำหรับเด็กและเยาวชนชาวอเมริกัน เนื้อหาของมาตรฐานกล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนว่าเป็นเสมือนพลังผลักดันทางการศึกษา โดยห้องสมุดจะเป็นอาณาจักรแห่งความรู้ที่ไม่มีขอบเขต เป็นแหล่งทรัพยากรความรู้ที่บันทึกอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์วัสดุศึกษาซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการเน้นจุดที่ว่าห้องสมุดเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของการศึกษาที่มีคุณภาพ โครงการของห้องสมุดครอบคลุมถึงการสอน การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา และกำหนดรายละเอียดเบื้องต้นของคณะผู้ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ บริการ และงบประมาณ และห้องสมุดจะทำหน้าที่เป็นศูนย์สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นห้องปฏิบัติการเรียนรู้ของครูและนักเรียนด้วย

ในปี ค.ศ. 1968 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันริเริ่มโครงการกำลังคนของห้องสมุดโรงเรียน (School Library Manpower Project) เป็นโครงการ 5 ปี ได้รับความสนับสนุนด้านการเงินจากมูลนิธิคานแนฟ ให้ศึกษาปัญหากำลังคนใน 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์งาน การศึกษามรรณารักษศาสตร์ และกฎเกณฑ์การปฏิบัติงาน

ปี ค.ศ. 1969 คณะกรรมการประสานงานของสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันและแผนกการสอนสื่อทัศนวัสดุของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ได้จัดพิมพ์มาตรฐานสำหรับโครงการสื่อการศึกษาในโรงเรียน (Standards for School Media Programs) ขึ้น ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้ใช้สื่อในกระบวนการสอนและการเรียนรู้มากขึ้น

¹Ibid., p. 368

ในปี ค.ศ. 1964 นี้ สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันได้เผยแพร่พระราชบัญญัติสิทธิของห้องสมุดโรงเรียนเกี่ยวกับโครงการสื่อการศึกษาในโรงเรียน (School Library Bill of Rights for School Library Media Programs) ประกอบกับคณะกรรมการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสอน (Commission on Instructional Technology) ได้จัดทำรายงานเรื่อง การปรับปรุงการเรียนรู้ (To Improve Learning) ซึ่งในรายงานนี้เน้นถึงความสำคัญของการใช้สื่อการสอน เพื่อสนับสนุนกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่จะต้องมีการวางแผนและการใช้อย่างมีหลักเกณฑ์ ทำให้การใช้สื่อความรู้ต่าง ๆ ในห้องสมุดทวีความสำคัญมากขึ้น

ในปี ค.ศ. 1975 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันได้จัดทำคำแถลงเรื่อง นโยบายและขบวนการเลือกสื่อการสอน (Policies and Procedures for the Selection of Instructional Materials) และได้รับการเผยแพร่ไปอย่างกว้างขวาง

ในปี ค.ศ. 1975 สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันร่วมกับสมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารด้านการศึกษา (Association of Educational Communication and Technology) จัดพิมพ์โครงการสื่อการศึกษาสำหรับท้องถิ่นและโรงเรียน (Media Programs : District and School) ซึ่งโครงการนี้ปรับปรุงมาจากมาตรฐานสำหรับโครงการสื่อการศึกษาในโรงเรียนเมื่อปี ค.ศ. 1969¹

ในระยะปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจัดการศึกษาทั้งในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา รูปแบบ และวิธีการ กล่าวคือ เป็นระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ดังนั้นหลักสูตรและวิธีการสอนจึงต้องเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ห้องสมุดก้าวเข้ามาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษา และจึงต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงห้องสมุดในรูปแบบเก่าให้ไปสู่ลักษณะของห้องสมุดในยุคใหม่ที่จะช่วยส่งเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้มากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงลักษณะของห้องสมุดจะเห็นได้ว่าสมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนสนับสนุนกิจการของห้องสมุดโรงเรียนตลอดมา

---

¹Davies, "School Libraries," Encyclopedia of Library and Information Science, pp. 370-371